

Prospect

supt redacția D.D. A. T. Laurian, profesor de filozofie
în colegiul național din București, și N. Bălcescu

Istoria este cea dintâi carte a unei nații. Într-însa ea își vede trecutul, prezentul și viitorul. O nație fără istorie este un popor încă barbar, și vai de acel popor care și-a pierdut religia suvenirilor. Într-o asemenea stare ne aflăm noi, românii din cele trei provincii ale Daciei. Că deși mulți, atât străini, cât și pămînteni, s-au ocupat cu scrierea istoriei noastre, noi însă putem zice în conștiință că pînă acum nu avem de loc istorie. Istoria Țării Românești, de exemplu, s-a lucrat de Gebhardi și Engel în nemțește, de Fotino în grecește, de d. Kogălniceanu în franțuzește și de d. Aron în românește. Aceste istorii se aseamănă prea mult unele cu altele, și noi știm că cel dintâi merit al unei istorii este d-a se deosebi de istoriile precedente sau prin descoperiri reale sau prin fapte puse la locul lor și completate, sau prin rătăcirii refutate. Pe lîngă aceasta, toți acești istorici, afară de d. Kogălniceanu, nu ne-au dat decît biografia stăpînitorilor, care cu toate acestea încă e nelămurită, și chiar șirul domnilor e nehotărît, iar partea cea mai interesantă a istoriei - instituțiile, industria, comerțul, cu cultura intelectuală și morală, obiceiurile și chipul de viață - s-au trecut supt tăcere. Însă se cuvine să fim dreپți și să nu osîndim fără pricină pe bărbații cărora le sîntem datori respect și mulțămită, ci să întrebăm dacă ei puteau să facă altminterile în împrejurările în care se aflau și dacă noi putem pretinde cu vreun drept să avem pînă acum o istorie în adevăratul ei înțeles despre patria și nația noastră. Nu, și pricina este lipsa documentelor. Toți cîți s-au ocupat cu studiul și cu lucrarea istoriei noastre se învoiesc la aceasta. Ei pînă la sfîrșit au fost siliți să-și rupă pana de deznădejde. Tot ce putem și tot ce trebuie să facem acum este a ne aduna documentele care sînt materialele istoriei pentru ca să putem compune odată o adevărată istorie. Căci pînă acum „istoria noastră - precum zice d. Kogălniceanu - se află numai în tradițiile poporului, în movilele nenumărate ce împeștițează întinsele noastre cîmpii, în mănăstirile ce cuvioșii și vitejii noștri domni au zidit în aducerea aminte a biruințelor cîștigate, în hrisoave, în urice și, în sfîrșit, în cronicile Grecenilor, Popeștilor, Urecheștilor, Costinilor și a atîtor alți bărbați, care într-o mîna țineau sabia spre a apăra patria și într-alta condeiu spre a scrie mărețele lor fapte”.

Sus-însemnații, avînd o colecție de vreo zece letopisiște sau cronice ce tractează istoria ambelor principate, în manuscrise originale necunoscute pînă acum publicului, precum și un număr însemnat de hrisoave sau acte oficiale autentice de la anul 1390 încoace, de mare interes istoric, asemenea și o bibliotecă istorică coprinzătoare de autorii cei mai însemnați, vechi și moderni, greci și latini, precum și de istoricii țărilor circumvecine, unguri, poloni, nemți și turci etc., ce au atins întîmplările istorice ale patriei și ale nației noastre, din care au cules, au tradus și au comentat ceea ce spun ei despre lucrurile și faptele noastre și, în sfîrșit, o colecție de inscripții din deosebite locuri ale Daciei, care asemenea le-au tradus și le-au explicat, au hotărît a publica această colecție colosală supt numirea de

MAGAZIN ISTORIC PENTRU DACIA

Rugînd pe toți patrioții români din deosebite părți ale Daciei, din România, Moldova, Transilvania și Ungaria, care posed documente istorice despre Dacia noastră, și mai ales pe literatorii istorici ca să binevoiască a contribui la această lucrare națională atît prin materialele ce vor avea, cât și prin îndreptarea la cele ce vor ști că se află în locuri și în mîini străine, precum și prin deslușirile ce pot să dea științei istorice patriotice, pentru care nația contemporană și viitoare în general, iar sus-însemnații, în parte, le vor fi recunoscători. [...]

(publicat în *Curierul românesc*, an XVII, 1845, nr. 3 din 9 ianuarie, în *Presa literară românească, articole-program de ziare și reviste (1789-1948)*, I, ediție, note, bibliografie și indici de I. Hangiu, cu o introducere de D. Micu, EPL, București, 1968, pp. 103-105)